

TAMPEREEN YLIOPISTO

Terveystieteiden yksikkö

TIETEELLINEN JATKOKOULUTUS

OPINTO-OPAS

Sisällys

1.	Johdanto	1
1.1.	Tohtoriopintojen tavoitteet	1
2.	Tohtoriopintoihin hakeminen	2
2.1.	Opinto-oikeuden hakeminen tohtoriopintoihin	2
2.2.	Kelpoisuusehdot ja valintakriteerit tohtoriopintoihin	3
2.3.	Yhden paikan säännös, paikan vastaanottaminen ja ilmoittautuminen	5
2.4.	Oppiala ja ohjaaja	5
2.5.	Seurantaryhmä	6
2.6.	Tutkimus- ja opintosuunnitelma	6
2.7.	Ohjaussuunnitelma ja ohjaussopimus	7
3.	Tohtoriopintojen suorittaminen ja väitöskirjan tekeminen	7
3.1.	Tohtoriopintojen opetussuunnitelmat; rakenne ja sisältö	7
3.2.	Raportointi ja palautejärjestelmä	9
4.	Väitöskirjaa koskevat ohjeet	9
4.1.	Mitä väitöskirjalta vaaditaan	9
4.2.	Väitöskirjan muoto	9
4.3.	Ohjeita väitöskirjan käsikirjoituksen laatimiseksi	10
4.4.	Käsikirjoituksen jättäminen esitarkastukseen	11
4.5.	Asiantuntijat	12
4.6.	Esitarkastus	12
4.7.	Väitöskirjan julkaiseminen ja jakelu	14
4.8.	Väitöskirjan julkisuus ja tiedottaminen	14
5.	Väitöstilaisuus ja väitöskirjan arviointi	15
5.1.	Kustos	15
5.2.	Väitöstilaisuudesta sopiminen	15
5.3.	Tarkastuksen julkisuus	15
5.4.	Väitöstilaisuudessa noudatettavat muodot	15
5.5.	Vastaväittäjän lausunto ja väitöskirjan arvostelu	17
6.	Lisensiaatin tutkimusta koskevat ohjeet	18
7.	Tieteellinen jatkokoulutustoimikunta	18
8.	Rahoitus	19

Liitteet:

Liite 1. Tohtoriopiskelijasta tohtoriksi

Liite 2. terveystieteiden yksikön tohtoriohjelmien ohjaussuunnitelma

1. Johdanto

Tämä opas on tarkoitettu Tampereen yliopiston terveystieteiden yksikössä tieteellisiä jatkotutkintoja suorittaville opiskelijoille. Opas löytyy yksikön tohtorikoulutuksen kotisivulta osoitteesta <http://www.uta.fi/hes/tohtoriopinnot/index.html>

Terveystieteiden yksikössä voi suorittaa seuraavat tieteelliset jatkotutkinnot:

- terveystieteiden lisensiaatin ja tohtorin tutkinto (TtL, TtT)
- filosofian lisensiaatin ja tohtorin tutkinto (FtL, FT)
- lääketieteen tohtorin tutkinto (LT)

Tampereen yliopiston kaikista tieteellisistä jatkotutkinnoista (lisensiaatin ja tohtorin tutkinnot) käytetään nimitystä tohtoriopinnot. Tohtorin tutkintoa suorittavia kutsutaan pääsääntöisesti väitöskirjatutkijoiksi, mutta kun näkökulma on nimenomaan opinnoissa, voidaan heitä kutsua myös tohtoriopiskelijoiksi.

Lisensiaatin ja tohtorin tutkinnot muodostuvat opintosuunnitelman mukaisista opinnoista sekä lisensiaatintyöstä tai väitöskirjatyöstä sekä sen julkisesta puolustamisesta.

Tohtorikoulutus Tampereen yliopistossa tapahtuu yliopiston tutkijakoulussa, joka muodostuu tieteenalayksiköiden tohtoriohjelmista. Kaikki yliopiston tohtoriopiskelijat kuuluvat tieteenalayksikkönsä tohtoriohjelmaan ja sen kautta yliopiston tutkijakouluun. Tutkijakoulu koordinoi, arvioi ja kehittää Tampereen yliopiston tohtorikoulutusta ja vastaa tohtoriopiskelijoille suunnatusta yhteisestä koulutuksesta.

Terveystieteiden yksikössä on kolme tohtoriohjelmaa

- Terveystieteiden tohtoriohjelma
- Lääketieteen tohtoriohjelma
- Kansainvälinen epidemiologian tohtoriohjelma (International Doctoral Programme in Epidemiology) (IPPE)

Terveystieteiden yksikön tohtorikoulutuksen oppialat määräytyvät yksikön oppialojen mukaisesti.

Yksikön oppialat löytyvät terveystieteiden yksikön tutkimus – sivuilta:

<http://www.uta.fi/hes/tutkimus/tutkimusryhmat.html>

1.1. Tohtoriopintojen tavoitteet

Valtioneuvoston asetuksella yliopistojen tutkinnoista (794/2004) säädetään yliopistoissa suoritettavista alemmista ja ylemmistä korkeakoulututkinnosta sekä tieteellisistä ja taiteellisista jatkotutkinnoista.

Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista (794/2004) määrittelee 21 §:ssä tieteellisen jatkokoulutuksen tavoitteeksi, että opiskelija

- 1) perehtyy syvästi omaan tutkimusalaansa ja sen yhteiskunnalliseen merkitykseen sekä saavuttaa valmiudet tutkimusalan piirissä itsenäisesti ja kriittisesti soveltaa tieteellisen tutkimuksen menetelmiä ja luoda uutta tieteellistä tietoa.
- 2) perehtyy hyvin oman alansa kehitykseen, perusongelmiin ja tutkimusmenetelmiin
- 3) saavuttaa sellaisen yleisen tieteen teorian ja tutkimusalaansa liittyvien muiden tieteenalojen tuntemuksen, joka mahdollistaa niiden kehityksen seuraamisen.

Tohtoriopintojen tavoitteena terveystieteiden yksikössä on antaa väitöskirjatutkijalle valmiudet toimia menestyksekkäästi sekä akateemisissa tutkijan ja opettajan että muissa asiantuntijatehtävissä yhteiskunnassa.

Väitöskirjatutkijan tulee perehtyä syvällisesti omaan erityisalaansa, mutta hankkia myös laaja näkemys terveystieteistä yleisemmin. Opintojen tavoitteena on tieteellisen ajattelun omaksuminen ja hyvän tieteellisen toimintatavan sisäistäminen sekä monipuolisten tutkijan taitojen hallitseminen.

2. Tohtoriopintoihin hakeminen

2.1. Opinto-oikeuden hakeminen tohtoriopintoihin

Tohtoriopintoihin voi hakea kaksi kertaa vuodessa, lokakuussa ja huhtikuussa. Kansainväliseen epidemiologian tohtoriohjelmaan (IPPE) on haku joka toinen vuosi. Tarkemmat hakuajat löydät yksikön kotisivuilta: <http://www.uta.fi/hes/tohtoriopinnot/opiskelijaksi.html>

Tohtoriopiskelijaksi haluavan tulee:

- § Otaa yhteyttä mahdolliseen ohjaajaan ja sopia hänen kanssaan ohjaussuhteesta hyvissä ajoin ennen hakua.
- § Jättää ohjaajan hyväksymä opinto-oikeushakemus liitteineen tieteellisen jatkokoulutustoimikunnan arvioitavaksi.

Valmis hakemus sisältää seuraavat dokumentit:

- § Opinto-oikeushakemuslomake
- § Tutkimussuunnitelma
- § Jatko-opintosuunnitelma
- § Motivaatiokirje
- § Seurantaryhmän jäsenten suostumus
- § Mahdollinen eettisen toimikunnan lausunto tai perustelu, miksi sitä ei ole
- § Hakijan CV ja mahdollinen julkaisuluettelo
- § Jäljennökset tutkintotodistuksista tai perustutkinto-opiskelijoiden opintosuoritusten rekisteriote. Liitettä ei tarvita, mikäli perustutkinto on suoritettu Tampereen yliopistossa
- § Kopio henkilötodistuksesta (ajokortti, passi tai kuvallinen muu henkilötodistus). Tätä ei tarvita, mikäli hakija on opiskellut Tampereen yliopistossa.

Tarkemmat ohjeet hyvän hakemuksen tekemiseen ovat hakulomakkeessa, joka löytyy osoitteesta: http://www.uta.fi/hes/opiskelu/lomakkeet/jatko/opinto_oikeushakemus_HES_fi_2015.pdf

International Doctoral Programme in Epidemiology (IPPE) – tohtoriohjelman hakuohjeet ovat IPPE-ohjelman kotisivulla: <http://www.uta.fi/ippe>

2.2. Kelpoisuusehdot ja valintakriteerit tohtoriopintoihin

Yliopistolaissa (558/2009) 37 §:ssä määritellään kelpoisuus tieteellisen tai taiteelliseen jatkokutkintoon johtaviin opintoihin seuraavasti:

Opiskelijaksi voidaan ottaa henkilö, joka on suorittanut:

- 1) soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon
- 2) soveltuvan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tai
- 3) soveltuvan ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden vastaaviin korkeakouluopintoihin.

Terveystieteiden yksikössä edellytetään ylemmän AMK – tutkinnon tai ulkomailla suoritetun alle 120 opintopisteen maisteritutkinnon suorittaneilta hakijoilta selvitys siitä, että he tuntevat hyvin alansa keskeiset teoreettiset käsitteet, tuntevat tieteenteoreettiset ja tutkimuseettiset lähtökohdat sekä hallitsevat alalla käytetyt tutkimusmenetelmät siinä määrin kuin väitöskirjatutkimuksen menestyksellinen toteuttaminen edellyttää. Tämä osaaminen pitää osoittaa esittämällä selvitys suoritetuista opinnoista, jotka liittyvät em. aiheisiin. Selvityksestä pitää käydä ilmi opintojen sisältö ja laajuus. Samoin mukaan pitää liittää tiivistelmä tehdystä ylemmän AMK:n oppinäytteestä ja tieto siitä saadusta arvosanasta.

Yliopistolaissa todetaan, että yliopisto voi edellyttää tieteellisen tai taiteellisen jatkokutkintoon johtaviin opintoihin opiskelijaksi ottamaltaan henkilöltä tarvittavan määrän täydentäviä opintoja koulutuksessa tarvittavien valmiuksien saavuttamiseksi.

Valtioneuvoston asetuksen (794/2004) 22 §:ssä määrätään, että tohtorintutkinnon suorittamiseksi jatkokoulutukseen otetun opiskelijan tulee:

- 1) suorittaa jatkokoulutuksen opinnot
- 2) osoittaa tutkimusalansa itsenäistä ja kriittistä ajattelua
- 3) laatia väitöskirja ja puolustaa sitä julkisesti

Tampereen yliopiston tutkintosäännön 8 §:n mukaan tieteelliseen tai taiteelliseen jatkokoulutukseen opiskelijoita valittaessa otetaan kelpoisuuden ohella huomioon hakijoiden opinto- ja tutkimussuunnitelmat sekä se riittävätkö yksikön voimavarat jatkokoulutuksen ja ohjauksen järjestämiseen.

Terveystieteiden tohtorin tutkinto (TtT) ja Filosofian tohtorin tutkinto (FT)

Terveystieteiden tohtorin ja filosofian tohtorin tutkintoja suorittamaan yksikkö voi hyväksyä henkilön,

- 1) joka on suorittanut suomalaisessa korkeakoulussa ylemmän korkeakoulututkinnon
- 2) joka on suorittanut ulkomaisessa korkeakoulussa tasoltaan 1. kohdassa tarkoitettua tutkintoa vastaavan tutkinnon
- 3) jolla koulutusyksikkö muuten toteaa olevan 1. tai 2. kohdassa tarkoitettua tutkintoa vastaavat tiedot ja valmiudet.

Terveystieteiden tohtorin tutkinnon (TtT) pohjana on terveystieteiden alan ylempi korkeakoulututkinto.

Lääketieteen tohtorin tutkinto

Lääketieteen tohtorin tutkintoa (LT) suorittamaan voidaan hyväksyä henkilö, joka on suorittanut lääketieteen lisensiaatin tutkinnon Suomessa tai sitä vastaavan saman tasoisen tutkinnon jonkin

muun maan korkeakoulussa. Lääketieteen tohtoriohjelmassa voi suorittaa lääketieteen tohtorin tutkinnon tai filosofian tohtorin tutkinnon yksikön oppialoilla.

Lisensiaatin tutkinnot (TtL, FL)

Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista (794/2004) määrittelee 23 §:ssä lisensiaatin tutkinnon suorittamisesta seuraavaa:

Jatkokoulutukseen otettu opiskelija voi suorittaa lisensiaatin tutkinnon, kun hän on suorittanut yliopiston määräämän osan jatkokoulutukseen kuuluvista opinnoista ja tutkintoon mahdollisesti sisältyvän erikoistumiskoulutuksen. Lisensiaatin tutkintoon kuuluu osana lisensiaatintutkimus, jossa opiskelija osoittaa hyvää perehtyneisyyttä tutkimusalaansa sekä valmiutta itsenäisesti ja kriittisesti soveltaa tieteellisen tutkimuksen menetelmiä.

Lisensiaatin tutkintoa varten opiskelijan tulee suorittaa samat opinnot kuin tohtorin tutkintoa varten.

Valintaperusteet

Yksikkö päättää tarkemmin tohtoriopintoihin ottamisen edellytyksistä ja valinnan perusteista sekä suorittaa opiskelijavalinnan. Yksikön tieteellinen jatkokoulutustoimikunta arvioi tohtoriopintoihin hakevan valmiuksia ja sitoutumista tohtoriopintojen menestykselliseen suorittamiseen mm. seuraavilla kriteereillä:

- § tutkimussuunnitelman tieteellinen laatu, tutkimusaiheen innovatiivisuus, käytettävien menetelmien ja aineistojen soveltuvuus suhteessa tutkimuskysymykseen, tutkimussuunnitelman realistisuus ja selkeys
- § tutkimuksen soveltuvuus tohtoriohjelmaan
- § tutkimuksen käytännöllinen tai teoreettinen merkitys omalla oppialallaan
- § opintosuunnitelman realistisuus
- § menestyminen perustutkinto-opinnoissa
- § tieteellisen tutkimustyön edellyttämät menetelmälliset ja teoreettiset valmiudet
- § kansainvälinen orientaatio ja opintojen edellyttämä kielitaito
- § ohjausresurssien riittävyys

Tieteellinen jatkokoulutustoimikunta voi arvioida hakijan soveltuvuutta ja motivoituneisuutta myös haastattelemalla hakijan.

Opiskelija voi hakea väitöskirjatyön rekisteröintiä jo ennen perustutkinnon loppuun saattamista ja yksikkö voi harkintansa mukaan myöntää hänelle oikeuden väitöskirjan julkaisemiseen.

Yksikön johtaja päättää jatko-opinto-oikeuden myöntämisestä jatkokoulutustoimikunnan esityksen perusteella.

2.3. Yhden paikan säännös, opiskelupaikan vastaanottaminen ja ilmoittautuminen

Yhden paikan säännös laajenee kaikkiin korkeakoulujen tutkintoon johtaviin koulutuksiin, jotka alkavat 1.8.2016 tai sen jälkeen. Yhden opiskelupaikan säännös koskee sekä yhteishakuja, erillishakuja että yliopistojen jatkotutkintoihin (lisensiaatti, tohtori) johtavien koulutusten hakuja.

Yhden korkeakoulupaikan sääntö lyhyesti:

- Opiskelija voi ottaa vastaan samana lukukautena alkavasta koulutuksesta vain yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan.
- Muutos koskee myös yliopistojen jatkotutkintoja eli lisensiaatin ja tohtorin tutkintoja.
- Siirtohaussa saatu paikka korkeakoulussa ei kuulu säännöksen piiriin.
- Säännös ei koske Poliisiammattikorkeakoulua, Högskolan på Ålandia eikä ulkomaisia korkeakouluja.

Opiskelijalla voi olla useampi tutkinnonsuoritusoikeus eli paikka tutkintoon johtavassa koulutuksessa, mutta opiskelupaikat pitää ottaa vastaan eri lukukausina.

Säilyttääkseen saamansa opiskelupaikan opiskelijan tulee ilmoittaa opiskelupaikan vastaanottamisesta lähettämällä *ilmoitus opiskelupaikan vastaanottamisesta* -lomake täytettynä Tampereen yliopistoon. Ilmoituksen on oltava perillä yliopiston ilmoittamana ajankohtana. Mikäli opiskelupaikan vastaanottamisilmoitus ei ole saapunut perille määräaikaan, opiskelija menettää hänelle varatun opiskelupaikan.

Uuden tohtoriopiskelijan tulee *ilmoittautua* yliopistoon hyväksymispäätöksen mukana toimitettavien ohjeiden ja määräaikojen mukaan aktuaarinkansliassa.

Jatkotutkintoa suorittava opiskelija on velvollinen ilmoittautumaan yliopistoon lukuvuosittain yliopiston ilmoittautumisohjeiden mukaisesti. Läsnä olevaksi ilmoittautunut tohtoriopiskelija saa peruspalvelutunnuksen asiakaspalvelusta. Peruspalvelutunnuksella opiskelija voi käyttää yliopiston tietoteknisiä palveluja, mm. sähköpostia, kirjaston elektronisia tietokantoja ja muista sähköisiä opintopalveluja. Ylioppilaskuntaan kuulumisen on vapaaehtoista (lisätietoja www.tamy.fi). Ellei tohtoriopiskelija halua kuulua ylioppilaskuntaan, häneltä ei peritä mitään maksuja. Ainoastaan läsnä olevaksi ilmoittautunut voi osallistua opetukseen ja harjoittaa opintoja yliopistossa. Tohtoriopiskelija, joka ei ole ilmoittautunut määräaikaan mennessä läsnä- tai poissaolevaksi yliopiston määräämällä tavalla, menettää opiskeluoikeutensa ja yliopiston tarjoamien tietotekniikkapalvelujen käyttöoikeuden. Jos opiskelija haluaa myöhemmin jatkaa opintojaan, hänen on kirjallisesti haettava tieteenalaysiköltä oikeutta päästä uudelleen opiskelijaksi.

2.4. Oppiala ja ohjaaja

Henkilön, joka haluaa aloittaa tohtoriopinnot terveystieteiden tai lääketieteen tohtoriohjelmissa tulee käännyä terveystieteiden yksikön professorin, työsuhteessa olevan dosentin tai tohtorin tutkinnon suorittaneen opettajan/tutkijan puoleen, pyytää tätä ohjaajaksi sekä sopia hänen kanssaan tutkimustyön aiheesta, tutkimusmenetelmistä, toteuttamismahdollisuuksista ja muista vastaavista tutkimustyötä koskevista seikoista.

Kansainväliseen epidemiologian tohtoriohjelmaan hakeutuvat noudattavat ohjeita, jotka ovat ohjelman omilla nettisivuilla www.uta.fi/ippe. Heidän tulee vuoden sisällä opintojen aloittamisesta rekisteröidä ohjaaja(t) ja tutkimussuunnitelma.

Väitöskirjan oppiala määräytyy sen aiheen perusteella terveystieteiden yksikön oppialojen mukaisesti, käytännössä väitöskirjaa ohjaavan professorin tai dosentin oppialan mukaan. Väitöskirjalle valitaan vain yksi oppiala siinäkin tapauksessa, että väitöskirjatyöllä on kaksi ohjaajaa eri oppialoilta tai eri yksiköistä.

Väitöskirjatyölle nimetään yksi tai kaksi ohjaajaa, joista ainakin toisen tulee olla terveystieteiden yksikön professori tai yksikköön työsuhteessa oleva dosentti ja mahdollisen toisen ohjaajan on oltava vähintään tohtorin tutkinnon suorittanut.

Väitöskirjatyön ohjaajan (ohjaajien) tulee huolehtia siitä, että väitöskirjaksi tarkoitettu tutkimus täyttää sille asetetut sisällölliset, laadulliset ja muodolliset vaatimukset. Ohjaaja hyväksyy myös opintosuunnitelman ja tutkintoon kuuluvat tohtoriopinnot.

Mikäli ohjaaja, ja/tai seurantaryhmän jäsen vaihtuu, siitä pitää laatia jatkokoulutustoimikunnalle kirjallinen ilmoitus, jossa väitöskirjatutkija, vanhat ja uudet ohjaajat sekä seurantaryhmän jäsenet vahvistavat allekirjoituksellaan suostuvansa tähän muutokseen.

2.5. Seurantaryhmä

Väitöskirjatyön tueksi perustetaan seurantaryhmä, jonka avulla vahvistetaan ohjauksen ja palautteen asiantuntijapohjaa ja valmistuvien väitöskirjojen laatua. Seurantaryhmään voi valita ohjaajien lisäksi tutkijoita myös esimerkiksi muista yliopistoista, yrityksistä tai tutkimuslaitoksista. Seurantaryhmään kuuluu väitöskirjatyön ohjaaja puheenjohtajana sekä 2-3 muuta asiantuntijaa, joista vähintään kaksi on tohtorin tutkinnon suorittaneita.

Seurantaryhmä perustetaan heti tohtoriopintojen alkuvaiheessa. Seurantaryhmä kokoontuu vähintään kerran vuodessa joko väitöskirjatutkijan tai ohjaajan kutsusta. Väitöskirjatutkija huolehtii, että seurantaryhmän kokouksesta kirjoitetaan muistio.

Tarvittaessa jatkokoulutustoimikunta voi pyytää seurantaryhmältä lausunnon väitöskirjatyön etenemisestä. Jatkokoulutustoimikunnan jäsenillä on tarvittaessa oikeus osallistua seurantaryhmän kokouksiin.

2.6. Tutkimus- ja opintosuunnitelma

Tohtoriopiskelijaksi aikova laatii tutkimus- ja opintosuunnitelman opinto-oikeushakemusta varten. Ohjeet näiden laatimiseen ovat opinto-oikeushakemuksessa http://www.uta.fi/hes/opiskelu/lomakkeet/jatko/opinto_oikeushakemus_HES_fi_2015.pdf

Opinto-oikeushakemukseen liitettävä tutkimussuunnitelma on pituudeltaan 5-7 sivua. Tutkimussuunnitelmaan muutoksista tiedotetaan jatkokoulutustoimikunnalle ainoastaan, mikäli tutkimusaihe vaihtuu.

Opintosuunnitelma laaditaan niiden vaatimusten mukaisesti, jotka ovat voimassa kyseisessä tohtoriohjelmassa (ks. 3.1). Opintosuunnitelma tulee laatia niin, että suoritettavat opinnot palvelevat parhaalla mahdollisella tavalla väitöskirjatutkimusta ja antavat samalla tohtoriopiskelijalle monipuoliset tutkijan taidot. Opintojen on sisällettävä riittävästi menetelmäopintoja ja tieteenalakohtaisia opintoja. Tohtoriopintoihin voi valita terveystieteiden yksikön ja Tampereen yliopiston tutkijakoulun opintojaksojen lisäksi yliopiston muiden yksiköiden tai muiden suomalaisten ja/tai ulkomaisten yliopistojen tohtoriopintojen taseisia opetussuunnitelman mukaisia opintoja tai muita ohjaajan kanssa sovittavia opintoja.

2.7. Ohjaussuunnitelma ja ohjaussopimus

Terveystieteiden yksikön tohtorikoulutuksen ohjauksen lähtökohdat ja periaatteet sekä hyvät käytännöt on kirjattu terveystieteiden yksikön ohjaussuunnitelmaan (liite 2.) Ohjaussuunnitelma on tarkoitettu ohjeistukseksi erityisesti tohtorikoulutukseen osallistuville opettajille sekä tiedoksi ja avuksi tohtoriopintoja suorittaville opiskelijoille.

Tohtoriopiskelija ja hänen ohjaajansa laativat yhdessä ennen tohtoriopintojen aloittamista ohjaussopimuksen varmistukseksi väitöskirjatyön etenemisen hyvässä hengessä ja sovitussa aikataulussa. Ohjaussopimuksen tavoitteena on systematisoida keskustelua tohtoriopintojen ja väitöskirjatyön muodoista, käytänteistä ja aikataulusta sekä ohjaajien välisestä työnjaosta sekä kirjata se muistiin.

Ohjaussopimus on yksikön kotisivuilla: <http://www.uta.fi/hes/opiskelu/lomakkeet>

3. Tohtoriopintojen suorittaminen ja väitöskirjan tekeminen

3.1. Tohtoriopintojen opetussuunnitelmat: rakenne ja sisältö

Tohtorin tutkinnon laajuus on 240 opintopistettä, joka vastaa yleensä neljän vuoden päätoimista työskentelyä. Tutkinnon sisällön muodostavat väitöskirjatutkimus ja tohtoriopinnot. Yhden lukuvuoden päätoimiset opinnot ovat 60 opintopistettä, joka vastaa keskimäärin 1600 tunnin työpanosta. Väitöskirjan osuus on 180 opintopistettä. Tohtoriopintojen tueksi laaditaan opintosuunnitelma (ks. 2.7.)

Kaikki terveystieteiden yksikön tohtorikoulutus löytyy sähköisestä opinto-oppaasta ja opetusohjelmasta (OPSI). Opinnoista, väitöstilaisuuksista ja muista ajankohtaisista asioista tiedotetaan myös TaY:n tutkijakoulun, terveystieteiden yksikön ja Kaupin kampuksen tohtoriopiskelijoiden sähköpostilistoilla. Uudet tohtoriopiskelijat liitetään automaattisesti uta.fi -sähköpostilistoille rekisteröinnin jälkeen.

Taulukko 1. Terveystieteiden yksikön tohtoriohjelmien opetussuunnitelmat

TERVEYSTIETEIDEN YKSIKÖN TOHTORIOHJELMAT		
TERVEYSTIETEIDEN TOHTORIOHJELMA TtT, TtL, FT, FtL 60 op	LÄÄKETIETEEN TOHTORIOHJELMA LT, FT 30 op	EPIDEMIOLOGIAN KANSAINVÄLINEN TOHTORIOHJELMA (IPPE) FT, TtT, LT 60 op
Ohjaajan kanssa sovittavia tohtoriopintoja 30 op	Lääketieteen lisensiaatin tutkinnosta luetaan hyväksi 30 opintopistettä laajemman perustutkinnon vuoksi, jolloin suoritettavaksi jäävät tohtoriohjelmien kaikilta edellytettävät opinnot 30 opintopistettä.	IPPE-kurssiohjelman mukaisesti 30 op
TOHTORIOHJELMIEN KAIKILTA EDELLYTETTÄVÄT OPINNOT 30 op*		
- Orientoivat opinnot		5 op
- yksikön yhteiset orientoivat opinnot		2 op
- yliopiston yhteisiä tohtoriopintoja		3 op
- Tohtorinkoulutusseminaarit		3 op
- Menetelmäopinnot		8 op
- Tieteenalakohtaiset tohtoriopinnot		8 op
- Yleiset tutkijan taidot		6 op
- tutkimusetiikka ja hyvät tutkimuskäytännöt		1-4 op
*Suoritetaan IPPE ohjelmassa kurssiohjelman mukaisesti		
VÄITÖSKIRJA JA SEN PUOLUSTAMINEN		180 op

Orientoivat opinnot

Orientoivat opinnot sisältävät terveystieteiden yksikön orientoivat tohtoriopinnot (2 op), jotka ovat pakollisia kaikille tohtoriopiskelijoille. Tämän lisäksi tohtoriopiskelija voi valita kurseja (vähintään 3 op) TaY:n tutkijakoulun kurssikorista 'Tieteellisen tutkimuksen perusteet'.

Tohtorinkoulutusseminaarit

Yksikön kaikki oppialat järjestävät tohtorinkoulutusseminaareja. Jokaisen tohtoriopiskelijan tulee osallistua vähintään yhden lukuvuoden ajan oman oppialansa seminaariin ja esitellä siellä työtään.

Menetelmäopinnot

Menetelmäopintojen tulee olla pääosin kurssimuotoisia.

Tieteenalakohtaiset opinnot

Tieteenalakohtaiset opinnot suoritetaan ohjaajan kanssa sovittavalla tavalla. Opinnot sisältävät perehtymistä omaan tutkimusalaan. Opintoihin voi sisältyä kurssien lisäksi kirjallisuutta tai oman tutkimuksen esittelyä tieteellisissä kongresseissa. Opintojen tulee olla pääsääntöisesti tohtoriopintojen tai syventävien opintojen tasoisia.

Yleiset tutkijantaidot

Yleiset tutkijantaidot antavat valmiuksia toimia vaativissa asiantuntijatehtävissä. Kaikilta edellytetään vähintään yksi jakso tutkimusetiikasta tai hyvistä tutkimuskäytännöistä. Lisäksi yleisiin tutkijantaitoihin voi sisällyttää mm. tieteenfilosofiaa, viestintätaitoja, akateemista kirjoittamista, projektinhallintaa, yliopisto-pedagogiikkaa, johtamista. Näitä kursseja löytyy erityisesti TaY:n tutkijakoulun kurssikorista 'Tutkija- ja työelämätaidot'.

Opintojen rekisteröinti

Tampereen yliopistossa suoritettavat opinnit kirjautuvat sähköiseen opintorekisteriin. Muualla suoritettavat opinnit, kongressiosallistumiset ym. hyväksyy terveystieteiden yksikköön työsuhteessa oleva ohjaaja. Hänen allekirjoittamansa lista hyväksytyistä Tampereen yliopiston ulkopuolisista opintosuorituksista toimitetaan opintopäällikölle viimeistään siinä vaiheessa, kun väitöskirja lähtee esitarkastukseen.

3.2. Raportointi ja palautejärjestelmä

Seurantaryhmä on tärkein väitöskirjatutkijan edistymistä seuraava elin (ks. 2.5.) Myös tieteellisellä jatkokoulutustoimikunnalla on oikeus tarvittaessa pyytää väitöskirjatutkijalta tai hänen ohjaajaltaan selvitys työn ja opintojen edistymisestä. Mikäli väitöskirjatutkija ei edistä väitöskirjaansa tai muita opintojaan aktiivisesti, voi jatkokoulutustoimikunta ohjaaja ja/tai seurantaryhmää kuultuaan todeta ohjaussuhteen rauenneeksi. Väitöskirjatutkija pääsee uudelleen ohjattavaksi, kun hän esittää jatkokoulutustoimikunnalle väitöskirjatyön edenneen merkittävästi ohjauksen keskeytystilanteesta ja pystyvänsä saattamaan työn loppuun.

Kaikille terveystieteiden yksikön tohtoriopiskelijoille lähetetään joka toinen vuosi kysely opintojen etenemisestä.

Terveystieteiden yksikön tohtorikoulutuksen sivuilla on linkki palautelomakkeeseen, jonka avulla voi antaa vapaamuotoista tohtoriopintoihin liittyvää palautetta.

4. Väitöskirjaa koskevat ohjeet

4.1. Mitä väitöskirjalta vaaditaan

Väitöskirjan tulee olla itsenäinen tieteellinen tutkimus, joka osoittaa tekijän syvällistä perehtyneisyyttä omaan tutkimusalaansa, siihen liittyviin tieteenaloihin ja yleiseen tieteenteoriaan, kykyä soveltaa itsenäisesti ja kriittisesti tieteellisen tutkimuksen menetelmiä sekä kykyä luoda itsenäisesti uutta tietoa.

4.2. Väitöskirjan muoto

Väitöskirjaksi voidaan hyväksyä joko monografiaväitöskirja tai ns. osajulkaisuväitöskirja.

Osajulkaisuväitöskirjaan kuuluu useita yhtenäisen kokonaisuuden muodostavia tieteellisiä artikkeleita ja niistä laadittu yhteenveto. Yhteenveto-osan väittelijä laati itse. Sen sijaan julkaisuihin voi kuulua myös usean tekijän yhteisjulkaisuja, jos väittelijällä on niissä selvä itsenäinen osuus. Pääsääntöisesti julkaisua saa käyttää vain yhden väitöskirjan osana. Väitöskirjan osajulkaisuna voi

käyttää myös systemaattista kirjallisuuskatsausta, mikäli se sisältää analyttisellä menetelmällä tuotetun synteetin, tuottaa uutta tietoa eikä ole ainoastaan kuvaileva.

Väitöskirjan osajulkaisujen tulee ilmestyä tieteellisissä vertaisarviointia (referee-järjestelmää) käyttävissä aikakausjulkaisuissa tai kirjoissa. Julkaisufoorumin sivuilla <http://www.tsv.fi/julkaisufoorumi/haku.php> voi hakea sopivia julkaisukanavia. Sieltä voi myös tarkistaa mitkä lehdet kuuluvat ns. Beall's listalle. Tämän listan lehdissä julkaistuja artikkeleita ei hyväksytä väitöskirjan osajulkaisuiksi, koska lehdet eivät noudata hyviä tieteellisiä julkaisukäytäntöjä.

Väitöskirjan käsikirjoitus voidaan lähettää esitarkastajille vaikka yksi osajulkaisu on vailla hyväksyntää julkaistavaksi, mutta on lähetetty arvioitavaksi.

Pääsääntöisesti yhtä julkaisua voi käyttää vain yhden väitöskirjan osana. Perustellusta syystä osajulkaisuja voi käyttää useammassa väitöskirjassa, mutta tällöin väittelijöillä on oltava niissä oma toisistaan erottuva itsenäinen kontribuutio. Ensimmäisellä kirjoittajalla on etuoikeus julkaisun käyttämiseen. Jos osajulkaisua käytetään useammassa kuin yhdessä väitöskirjassa, tähän on saatava kirjallinen suostumus kaikilta kirjoittajilta ja työn ohjaajalta. Jos väitöskirjassa on muissa väitöskirjoissa käytettäviä osajulkaisuja enemmän kuin yksi, tulee asia hyväksyttävä jatkokoulutustoimikunnassa ennen esitarkastajien nimeämistä. Yhteistä osajulkaisua käyttävien väittelijöiden sekä heidän ohjaajiensa tulee tehdä yhteinen kirjallinen selvitys kummankin väittelijän osuudesta ko. tutkimuksen tekemisessä ja julkaisun laadinnassa ja toimittaa se jatkokoulutustoimikunnalle ennen esitarkastajien nimeämistä sekä väitöskirjan käsikirjoituksen liitteenä esitarkastajille.

Osajulkaisuihin voi kuulua tohtoriopiskelijan pro gradu-työn osana julkaistu artikkeli.

Monografiaväitöskirja on itsenäinen tieteellinen tutkimus, joka on väitöskirjatutkijan henkilökohtaisen työn tulos ja hänen itsensä yksin kirjoittama. Se perustuu aikaisemmin julkaisemattomiin tutkimustuloksiin. Monografiassa uusina esitetyt tieteelliset tiedot tai tulokset eivät saa olla peräisin muista lähteistä.

4.3. Ohjeita väitöskirjan käsikirjoituksen laatimiseksi

Väitöskirjassa tulee olla kansilehti, josta ilmenevät väitöskirjan nimi, väittelijän nimi, väittelyluvan myöntänyt yksikkö sekä se, että kyseessä on väitöskirja. Kansilehden sisäpuolelta ilmenevät tutkimuksen tekopaikka sekä ohjaajan (ohjaajien), esitarkastajien ja vastaväittäjän nimet.

Väitöskirjassa on tavallisesti seuraavat osiot:

- § Sisällysluettelo
- § Osajulkaisuväitöskirjassa luettelo julkaisuista, joihin väitöskirja pohjautuu. Mikäli jotakin väitöskirjan osajulkaisua on käytetty/käytetään osana jotakin toista väitöskirjaa, tieto tästä tulee lisätä väitöskirjan osajulkaisulistan jälkeen.
- § Luettelo käytetyistä lyhenteistä (Abbreviations).
- § Suomen- tai ruotsinkielinen ja englanninkielinen tiivistelmä, jonka pituus on 1–2 sivua.
- § Lyhyt johdanto

- § Kirjallisuuskatsaus, josta selviää käsiteltävän aiheen kannalta oleelliset taustatiedot, tiedon ja tutkimuksen kehitys ja nykytila.
- § Tutkimuksen kysymyksenasettelu
- § Selvitys käytetyistä aineistoista ja menetelmistä
- § Tulokset tai osajulkaisuväitöskirjassa yhteenvedo omista tuloksista
- § Pohdinta, jossa omia tuloksia tarkastellaan kriittisesti menetelmien, sisällön ja niiden merkityksen suhteen sekä verrataan aikaisempaan tietoon alalta
- § Yhteenvedo ja johtopäätökset (sekä tulevaisuuden näkymät)
- § Kiitokset
- § Kirjallisuusluettelo

Osajulkaisuväitöskirjassa tulos- ja pohdintaosassa tulee pyrkiä tekemään synteesiä ja yhteenvedoa tutkimustuloksista osajulkaisujen pohjalta. Ei ole suotavaa, että tulososassa tai varsinkaan pohdintaosassa on paljon suoria lainauksia osatöiden tekstistä tai että väitöskirjan yhteenvedo näiltä osin etenee täysin osajulkaisujen jaottelua noudattaen.

Yhteenvedo-osan tulee olla sekä menetelmien että tulosten esittelyn että pohdinnan osalta itsenäinen kokonaisuus, joka on ymmärrettävissä ilman tutustumista alkuperäisartikkeleihin. Yhteenvedon tulososassa voidaan käyttää samoja kuvia kuin osajulkaisuissa, mutta niissä tulee olla asianmukaisesti tieto alkuperäisistä lähteistä ja lupa tekijänoikeuksien haltijalta eli lehdestä, jossa osatyö on julkaistu. Sama koskee taulukoita, jos ne on kopioitu osajulkaisuista.

Väitöskirjan kieliasun tulee olla huoliteltu. Tarvittaessa väittelijä voi käyttää kielentarkastajaa. Myös jatkokoulutustoimikunta voi vaatia kielentarkastusta. Väitöskirja voidaan julkaista suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi.

4.4. Käsikirjoituksen jättäminen esitarkastukseen

Kun väitöskirjan käsikirjoitus on väittelijän ja ohjaajan mielestä sisällöltään valmis ja ulkoasultaan viimeistelty, työ jätetään esitarkastajien nimeämistä varten yhtenä paperiversiona ja sähköpostitse toimitettuna PDF-tiedostona (ohje väittelylupahakemuksessa) tieteelliselle jatkokoulutustoimikunnalle, joka puoltaa käsikirjoituksen lähettämistä esitarkastukseen, mikäli katsoo sen olevan valmis tähän vaiheeseen, ja tekee esityksen johtajalle esitarkastajista.

Jatkokoulutustoimikunnalle jätetään väittelylupahakemus, joka sisältää Tampereen yliopistossa toimivan ohjaajan ehdotuksen esitarkastajista ja mahdollisesti myös vastaväittäjästä, sekä väitöskirjan käsikirjoituksen ja muut tarvittavat liitteet. Väittelylupalomake on yksikön kotisivuilla osoitteessa: http://www.uta.fi/hes/opiskelu/lomakkeet/jatko/vaittelylupa_HES_fi_040215.pdf.

Esitarkastukseen jätettävien väitöskirjojen ja lisensointitutkimuksen alkuperäisyys tarkastetaan käyttämällä Turnitin -plagiaatintunnistusohjelmaa. Väitöskirjatutkija voi jo väitöskirjatyön aikana käyttää Turnitin-ohjelmaa varmistuakseen, että työssä lainattuihin teksteihin on viitattu asianmukaisesti. Kun työ on lopullisessa muodossa ja kaikki lähdeviitteet merkitty asianmukaisesti, käsikirjoitus syötetään Turnitiniin virallista alkuperäisyystarkastusta varten. Tarkempia ohjeita tästä löytyy <http://www.uta.fi/opiskelu/opinnot/opiskelukaytannot/etiikka/turnitin.html>.

Väittelylupahakemukseen liitetään

- 1) Lyhennelmä (1–2 sivua) tutkimuksen pääsisällöstä
- 2) Osajulkaisuväitöskirjassa luettelo osajulkaisuista, joihin väitöskirja perustuu. Mikäli kaikkia käsikirjoituksen osajulkaisuja ei vielä ole julkaistu tieteellisissä aikakauslehdissä, mukaan tulee liittää hyväksymisilmoitus ja/tai tieto julkaisuharkintaan lähetetyn osatyön vastaanotosta.
- 3) Väitöskirjan käsikirjoitusluonnos yhtenä paperiversiona ja sähköpostitse toimitettuna PDF-tiedostona (ohje väittelylupahakemuksessa) sisältäen osajulkaisut
- 4) Selvitys väittelijän omasta osuudesta kussakin osajulkaisussa. Selvityksessä tulee jokaisesta osatyöstä esittää (soveltuvin osin) väittelijän oma panos aiheen valintaan, tutkimuskysymyksen muotoiluun, tutkimusasetelman ja menetelmien valintaan (esim. kyselylomakkeen laatimiseen), havaintoaineiston keruuseen, analyysin toteutukseen ja tulosten tulkintaan sekä artikkelin kirjoittamiseen. Selvityksen tulee olla sekä väittelijän että väitöskirjan ohjaajan/ohjaajien hyväksymä ja allekirjoittama (1–2 sivua).
- 5) Ohjaajan allekirjoittama Turnitin-raportti.

Tieto jatkokoulutustoimikunnan kokousajankohdista sekä päivämääristä, joihin mennessä kokouksessa käsiteltävä aineisto tulee jättää, on yksikön kotisivuilla osoitteessa: <http://www.uta.fi/hes/tohtoriopinnot/kokousajat.html>.

4.5. Asiantuntijat

Tieteellisen jatkokoulutustoimikunnan esityksen perusteella johtaja nimeää väitöskirjakäsikirjoitukselle vähintään kaksi ainakin dosenttitasoista väitöskirjan alaan perehtynyttä esitarkastajaa. Esitarkastaja ei voi olla saman tieteenalan tutkija omasta yliopistosta, väitöskirjan ohjaamiseen osallistunut seurantaryhmän jäsen, tai muulla tavoin esteellinen. Pääsääntöisesti molempien esitarkastajien tulee olla yksikön ulkopuolelta. Perustellusta syystä toinen esitarkastaja voi olla Tampereen yliopiston dosentti, mikäli hänen varsinainen toimipaikkansa on muualla. Monografiaväitöskirjalle nimetään kolme esitarkastajaa.

Vastaväittäjän tulee olla oman tieteenalansa ainakin dosenttitasoinen asiantuntija, sekä myös edellä mainitulla tavalla esteetön. Vastaväittäjän nimeää yksikön johtokunta. Esitarkastaja voi toimia vastaväittäjänä vain erityisin perustein.

Vastaväittäjällä tai esitarkastajilla ei saa olla yhteisjulkaisuja eikä muutakaan tieteellistä yhteistoimintaa edellisten kolmen vuoden aikana väittelijän ja ohjaajan/ien kanssa. Vähintään yhden asiantuntijoista tulee tuntea suomalainen/pohjoismainen väitöskirjaprosessi ja tohtorikoulutuksen yleiset käytännöt.

4.6. Esitarkastus

Kun käsikirjoitus on hyväksytty lähetettäväksi esitarkastukseen, tulee väittelijän itse lähettää käsikirjoitukset esitarkastajille. Esitarkastusohjeet esitarkastajille lähettää opintopäällikkö.

Esitarkastajat antavat väitöskirjakäsikirjoituksesta väittelyluvan myöntämistä varten yksikölle lausuntonsa noudattaen esitarkastusohjeita (ks. edempänä). Esitarkastus tulisi yleensä suorittaa kahden kuukauden kuluessa.

Esitarkastajat voivat ennen lopullisen lausunnon kirjoittamista vaatia asiallisia tai muodollisia korjauksia sekä lisä- tai kontrollitutkimuksia. Esitarkastuslausunnossa voidaan esittää väittelyluvan myöntämistä tai epäämistä, mutta ei ehdollista päätöstä. Lausunnossa voidaan esittää vähäisiä korjausehdotuksia, mutta ei kuitenkaan sellaisia, joiden tekeminen olisi ehto väittelylualle.

Väitöskirjan esitarkastuksen tarkoituksena on varmistaa ennen väittelyluvan myöntämistä, että käsikirjoitus täyttää väitöskirjalle asetetut tieteelliset ja muodolliset vaatimukset. Lisäksi esitarkastusmenettely yleensä parantaa kirjoitustyön tasoa. Erityisesti toivotaan esitarkastajalta selkeää kantaa siitä, onko väitöskirjan pohjana oleva tutkimustyö riittävä, vai tarvitaanko lisätutkimuksia. Esitarkastuslausunnossa pyydetään käsittelemään seuraavia seikkoja:

- 1) Väitöskirjan yleinen luonne. Väitöskirjan tieteellisen sisällön ja tärkeimpien tulosten lyhyt kuvaus.
- 2) Väittelijän itsenäinen osuus tutkimuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa.
- 3) Aihe ja kysymyksenasettelu. Tieteellinen painoarvo, omintakeisuus, ajankohtaisuus, merkitys sovellutusten kannalta. Ovatko tutkimuskysymykset selkeät ja vastaako väitöskirja niihin?
- 4) Tutkimusalan tuntemus. Onko kirjallisuuskatsaus laajuudeltaan ja sisällöltään tasapainoinen ja riittävä? Ovatko kirjallisuusviitteet ajankohtaisia ja kattavia? Hallitseeko väittelijä aihepiirin kirjallisuuden kriittisellä otteella, käsitteiden esittelyyn, tiedon tarpeen ja keskeisen substanssin, ja pystyykö hän erittelemään aikaisempien julkaisujen ansiot ja heikkoudet sekä valittujen lähestymistapojen perustelun aiemman tietämyksen pohjalta?
- 5) Aineisto. Aineiston laatu, laajuus ja soveltuvuus tutkimusongelman käsittelyyn. Voiko aineiston perusteella vastata asetettuihin tutkimuskysymyksiin? Mikä on väittelijän osuus aineiston hankinnassa?
- 6) Menetelmät. Soveltuvatko menetelmät tutkimusongelman ratkaisuun ja voiko niiden nojalla saada kysymyksiin vastaukset? Onko menetelmiä sovellettu asianmukaisesti? Ymmärtääkö tutkija menetelmiensä mahdollisuudet ja rajoitukset?
- 7) Tulokset ja johtopäätökset. Arvio tulosten luotettavuudesta, uutuusarvosta ja tieteellisestä merkityksestä. Onko kyseessä oleelliselta osaltaan jo aikaisemmin tehtyjen havaintojen varmistaminen vai sisältyykö tuloksiin uusia merkittäviä löydöksiä? Ovatko tulosten perusteella tehdyt johtopäätökset oikeutettuja? Edistääkö työ tutkimusalaansa teoreettisesti ja menetelmällisesti; onko tuloksilla sovellusarvoa ja yhteiskunnallista merkitystä?
- 8) Pohdintaosassa osoitettu kypsyyt. Pohdintaosan asiallisuus, kriittisyys ja selkeys. Onko väittelijä onnistunut erittelemään omien tulostensa ansiot ja heikkoudet sekä vertaamaan niitä kriittisellä tavalla aikaisempaan kirjallisuuteen? Ovatko tehdyt johtopäätökset asiallisessa suhteessa kysymyksenasetteluun, tuloksiin ja alan aikaisempaan tietoon? Löydösten tulkinta ja selkeä arvio siitä, mitä uutta tietoa hanke on tuottanut ja perustellut ehdotukset jatkotutkimuksista.
- 9) Eettisten kysymysten pohdinta.
- 10) Kirjoituksen jäsentely ja esitystapa. Onko jäsentely onnistunut, ovatko käsikirjoituksen osat sopivassa suhteessa toisiinsa? Onko työ kieliasultaan ja tyyliiltään sekä painoasultaan huoliteltu ja väitöskirjaksi sopiva?

Loppupontena esitarkastaja puoltaa tai ei puolla tutkimuksen julkaisemista väitöskirjana. Lisäksi esitarkastaja ehdottaa arvosanaa väitöskirjatyölle täyttämällä erillisen arvostelulomakkeen. Käytössä on kolme arvolausetta: hylätty, hyväksytty ja kunniamaininnalla hyväksytty. Kunniamainintaa voidaan ehdottaa väitöskirjalle, joka on tieteellisestä tasoltaan ja merkitykseltään poikkeuksellisen ansiokas ja jossa väittelijän oma innovatiivinen panos ja itsenäisesti tehty osuus on huomattavan suuri. Johtokunta voi hyväksyä väitöskirjan kunniamaininnalla, jos vastaväittäjä ja vähintään yksi esitarkastaja esittävät kunniamainintaa.

Esitarkastajien annettua lausuntonsa johtokunta päättää väittelyluvan myöntämisestä sekä nimeää väitöstilaisuuden vastaväittäjän ja kustoksen. Opintopäällikkö lähettää vastaväittäjälle, väittelijälle ja kustokselle ohjeita mm. väitöstilaisuuden kulusta.

4.7. Väitöskirjan julkaiseminen ja jakelu

Väitöskirjan julkaisemiseen on useita vaihtoehtoja. Yleisin tapa on julkaista väitöskirja sähköisenä verkossa sarjassa Acta Electronica Universitatis Tamperensis ja sen lisäksi painattaa pieni määrä väitöskirjoja väitöstilaisuutta ja omaa käyttöä varten sarjassa Acta Universitatis Tamperensis, mutta painettavan väitöskirjan kustantajaksi voidaan valita myös muu kustantaja.

Tarkempia tietoja väitöskirjan julkaisemista Acta-sarjassa sekä kirjoitusohjeista:

<http://libguides.uta.fi/vaitoskirjanjulkaiseminen>

Näihin ohjeisiin on hyvä tutustua hyvissä ajoin, mieluiten jo siinä vaiheessa kun aloittaa yhteenvedon kirjoittamista.

Osajulkaisujen käyttöön osana painettua sekä verkkoväitöskirjaa tulee pyytää lupa lehden kustantajalta.

Suurin osa väitöskirjoista julkaistaan sekä sähköisessä muodossa että painettuna. Sähköiseen versioon ei aina ole mahdollista liittää osajulkaisuväitöskirjan alkuperäisjulkaisuja.

Painatusprosessille tulee varata riittävästi aikaa ja aikataulusta on jo esitarkastusprosessin aikana sovittava Acta-sarjan julkaisuamanuenssin kanssa. Acta-sarjassa julkaistaessa väitöskirja tulee toimittaa pdf-muodossa kirjastoon 35 päivää ennen väitöstilaisuutta.

4.8. Väitöskirjan julkisuus ja tiedottaminen

Väitöskirjan tulee olla esillä terveystieteiden yksikön omalla virallisella ilmoitustaululla vähintään 10 arkipäivää ennen sovittua väitöstilaisuutta. Kymmenen (10) arkipäivää ennen julkista tarkastusta väittelijä toimittaa väitöskirjat yksikön opintosihteerille. Mikäli väitöskirja julkaistaan muussa kuin Acta-sarjassa, väittelijä toimittaa kymmenen (10) kirjaa yksikköön ja kolme (3) kirjaa Tampereen yliopiston kirjastoon. Acta-sarjassa julkaistavat kirjat kirja-paino toimittaa suoraan yksikköön ja kirjastoon.

Ennen väitöstilaisuutta väitöskirja on luettavissa yliopiston www-sivuilla ja nähtävissä yksikössä. Tiedot väitöstilaisuudesta sekä väitöskirjan saatavuudesta ja nähtävillä olosta ilmoitetaan

viimeistään 10 arkipäivää ennen väitöstilaisuutta yksikön ilmoitustauluilla sekä yliopiston ylläpitämällä www-sivuilla.

Viimeistään kaksi viikkoa ennen väitöstä väittelijän tulee täyttää väitösilmoituslomake. Väittelijä voi halutessaan toimittaa kirjastoon myös valokuvansa. Kirjasto tiedottaa väitöksestä tiedotusvälineille lomakkeelta saatujen tietojen pohjalta.

5. Väitöstilaisuus ja väitöskirjan arviointi

5.1. Kustos

Väitöstilaisuuden valvoja eli kustos edustaa yliopistoa väitöstilaisuudessa. Hän huolehtii siitä, että vastaväittäjä ja väittelijä ymmärtävät väitöstilaisuuden luonteen ja menettelytavat ja väitöstilaisuus sujuu omaksuttujen käytäntöjen mukaisesti. Kustoksena voi toimia yliopistoon työsuhteessa oleva professori tai dosentti tai emerita/emeritusprofessori, joka on toiminut kyseessä olevan väitöskirjatyön ohjaajana. Vastaväittäjän ja kustoksen nimeää yksikön johtokunta.

5.2. Väitöstilaisuudesta sopiminen

Väittelijän tulee heti sovittuaan kustoksen ja vastaväittäjän kanssa väitöspäivästä ilmoittaa se myös yksikön opintopäällikölle, jotta yksikössä voidaan huolehtia väitöskirjan julkisesta esillepanosta määräajaksi (10 vrk) ja varautua väitöskirjan virallisen jakelun vaatimiin järjestelyihin.

Väittelijä huolehtii itse luentosalin varaamisesta väitöstilaisuutta varten. Väitöstilaisuudet pidetään Tampereen yliopiston tiloissa. Varaus voidaan tehdä yksikön virastomestarin tai tohtorikoulutuksen sihteerin avustuksella. Poikkeustapauksessa väitöstilaisuus voidaan johtajan päätöksellä pitää muualla, mikäli väitöskirjatyö liittyy Tampereen yliopiston Tampereen ulkopuolella olevaan toimipisteeseen, jossa on kyseisen alan opetus- ja tutkimustoimintaa.

5.3. Tarkastuksen julkisuus

Väitöskirja on tarkastettava julkisesti. Julkisella väitöstilaisuudella on ainakin kolme tehtävää:

- 1) Se tarjoaa tilaisuuden julkisesti ja mahdollisimman luotettavalla tavalla tarkastaa, että väittelijä on itse laatinut opinnäytteen, joka vastaa tieteelliseltä tasoltaan väitöskirjoille yleensä asetettavia vaatimuksia.
- 2) Se tarjoaa viralliselle vastaväittäjälle (tai vastaväittäjille), niille, jotka virkansa puolesta joutuvat väitöskirjaa arvostelemaan sekä muille aiheesta kiinnostuneille henkilöille tilaisuuden perehtyä perusteellisesti väitöskirjan sisältöön kuuntelemalla, esittämällä huomautuksia ja kysymyksiä sekä keskustelemalla tekijän kanssa.
- 3) Se tarjoaa tilaisuuden yliopiston arkisesta työstä hieman poikkeavalla ja sitä näkyvämmällä tavalla julkistaa saavutettuja tutkimustuloksia.

5.4. Väitöstilaisuudessa noudatettavat muodot

Väitöstilaisuuksissa noudatetaan tiettyjä vakiintuneita tapoja ja muotoja. Ne täydentävät säännöksissä olevia väitöskirjan tarkastusta koskevia virallisia määräyksiä. Perinteiset tavat

luonnollisesti muuttuvat ajan kuluessa. Väitöksen päähenkilöiden on syytä neuvotella keskenään ja sopia noudatettavista muodollisuuksista.

Pukeutuminen

Vanhan tavan mukaan väittelijä, kustos ja vastaväittäjä käyttävät frakkia ja mustia liivejä (tai univormua ilman kunniamerkkejä), naiset vastaavasti mustaa aamupäiväpukua ilman hattua. Frakin sijasta voidaan käyttää myös tummaa pukua vastaväittäjän ja kustoksen suostumuksella. On myös mahdollista, että väittelijä, vastaväittäjä ja kustos pukeutuvat erityisiin väittelyviittoihin, joita Tampereen yliopisto on teettänyt tätä tarkoitusta varten. Kustos ja vastaväittäjä pitävät tohtorin hatun kädessään sisään astuessaan ja salista poistuessaan.

Sisääntulo ja väitöksen avaus

Väitöstilaisuuteen saapuvat asianomaiset siten, että ensin astuu sisään väittelijä, sitten kustos ja viimeisenä vastaväittäjä. Väittelijä asettuu kustoksen vasemmalle ja vastaväittäjä oikealle puolelle. Kun kaikki ovat asettuneet paikoilleen, kustos avaa väitöstilaisuuden lausuen: "*Tampereen yliopiston terveystieteiden yksikön nimeämänä kustoksena julistan NN:n väitöksen alkaneeksi.*" Kustos toivottaa kuulijat tervetulleiksi väitöstilaisuuteen, jonka aihepiirin hän esittelee lyhyesti. Hän esittelee yleisölle myös väittelijän ja vastaväittäjän. Sen jälkeen kustos ja vastaväittäjä istuutuvat.

Lectio praecursoria

Väittelijä pitää seisaaltaan lectio praecursoria -esitelmänsä, joka kestää 15–20 minuuttia. Tämä johdantoluento käsittelee väitöskirjaan liittyvää aihepiiriä, ei kuitenkaan esitele väitöskirjaksi aiottua tutkimustyötä sinänsä. Kuulijoita tervehditään järjestyksessä: "*Arvoisa kustos, arvoisa vastaväittäjä, arvoisat kuulijat.*" Väittelijä voi tässä yhteydessä, mikäli hän haluaa, esim. jonkun yleisön joukossa istuvan henkilön avustuksella jakaa yleisölle johdantoluennon tekstin, painovirheluettelon. Ulkomaalaiselle vastaväittäjälle annetaan käännös lectio praecursoriasta, mikäli se pidetään suomen kielellä. Johdantoluennon päätyttyä väittelijä lausuu: "*Pyydän Teitä, arvoisa professori NN (dosentti NN jne.) yksikön nimeämänä vastaväittäjänä esittämään ne muistutukset, joihin katsotte väitöskirjani antavan aiheita.*"

Väitöskirjan tarkastus

Vastaväittäjä esittää seisaaltaan lyhyen alkulausunnon, jossa hän luonnehtii väitöskirjan aihepiirin asemaa ja merkitystä tieteessä. Alkulausunnon jälkeen vastaväittäjä ja väittelijä istuutuvat. Jos vastaväittäjiä on useampia, esittää vain ensimmäinen heistä tällaisen yleisen alkulausunnon.

Johdantoluento ja väitöstilaisuus voidaan pitää suomen, ruotsin tai väitöskirjan kirjoituskielillä tai myös muulla yksikön hyväksymällä kielellä.

Jos vastaväittäjiä on useampia, voivat he sopia keskenään esiintymisjärjestyksestä ja työnjaosta sekä osallistua keskusteluun yhden vastaväittäjän esille ottamasta kysymyksestä.

Väitöstilaisuus ei saa kestää kuutta tuntia kauempaa. Väitös voidaan keskeyttää virkistystaukoja varten, jotka kustos ilmoittaa.

Tilaisuuden lopuksi vastaväittäjä nousee seisomaan ja esittää loppulausunnon, jota väittelijä kuuntelee seisaaltaan. Loppulausunnossaan vastaväittäjä kertoo, aikooko hän varsinaisessa kirjallisessa lausunnossa esittää väitöskirjan hyväksymistä.

Kun vastaväittäjä ilmoittaa oman tarkastuksensa päättyneen, väittelijä esittää seisaaltaan kiitoksensa vastaväittäjälle: *"Kiitän teitä, prof/dos. N.N. niistä arvokkaista huomautuksista, joita olen saanut väitöskirjastani."* Sen jälkeen hän kääntyy yleisön puoleen ja lausuu: *"Tämän jälkeen pyydän niitä, jotka haluavat esittää väitöskirjaani koskevia kysymyksiä tai kommentteja, pyytämään puheenvuoron kustokselta."* Tällöin kustos kehottaa yleisöä esittämään kysymyksiä tai kommentteja väittelijälle ja antaa pyydettyinä puheenvuorot. Mikäli julkisessa tarkastuksessa väitöskirjaa vastaan tehdään väitöskirjan hyväksymistä koskeva muistutus, se tulee jättää kirjallisena johtokunnalle.

Kustos päättää tilaisuuden lausuen: *"Väitöstilaisuus on päättynyt."*

Väitöstilaisuudesta poistuminen tapahtuu päivittäisessä järjestyksessä kuin sisääntulo.

5.5. Vastaväittäjän lausunto ja väitöskirjan arvostelu

Vastaväittäjän kirjallinen lausunto on väitöskirjan lopullinen arviointi. Sen tulee sisältää:

- 1) Yleisarvio väitöskirjan esitystavasta ja painoasusta.
- 2) Arvio väittelijän osuudesta tutkimuksen suorittamisessa.
- 3) Arvio tutkimuksen sisällöstä (kiinnittäen huomiota samoihin pääkohtiin kuin esitarkastuslausunnossakin).
- 4) Arvio julkisesta tarkastustilaisuudesta, erityisesti väittelijän kyvystä puolustaa väitöskirjaansa sekä tieteellisesti hahmottaa ongelma-aluetta ja tehdä tutkimuksestaan yleistäviä, kriittisiä johtopäätöksiä.
- 5) Arvosanaehdotus.

Käytössä on kolme arvolausetta: hylätty, hyväksytty ja kunniamaininnalla hyväksytty. Kaikilta asiantuntijoilta (esitarkastajat ja vastaväittäjä) pyydetään arvosanaehdotusta lausunnon yhteydessä. Kunniamainintaa voidaan ehdottaa väitöskirjalle, joka on tieteelliseltä tasoltaan ja merkitykseltään poikkeuksellisen ansiokas ja jossa väittelijän oma innovatiivinen panos on huomattavan suuri. Johtokunta hyväksyy väitöskirjan vastaväittäjän ja esitarkastajien lausuntojen sekä arvosanaehdotuksen perusteella. Jos vastaväittäjä ja vähintään yksi esitarkastaja esittävät kunniamainintaa, johtokunta voi hyväksyä väitöskirjan kunniamaininnalla.

Virallisen vastaväittäjän tai virallisten vastaväittäjien kirjallinen tarkastuslausunto väitöskirjasta toimitetaan johtokunnalle ja väittelijälle. Vastaväittäjän lausunto tulee toimittaa yksikölle kahden kuukauden kuluessa väitöksestä. Tekijällä on oikeus antaa vastineensa tarkastajan lausunnosta (Yliopistolaki 558/2009, 44 §).

Kirjallisessa tarkastuslausunnossaan vastaväittäjän tulee ottaa huomioon myös ne seikat, joita väitöstilaisuuden yleisöpuheenvuoroissa esitetyt huomautukset ovat väitöskirjasta tuoneet ilmi.

6. Licensiaatin tutkimusta koskevat ohjeet

Licensiaatin tutkinnossa opiskelijan tulee osoittaa hyvää perehtyneisyyttä tutkimusalaansa sekä valmiutta itsenäisesti ja kriittisesti soveltaa tieteellisen tutkimuksen menetelmiä. Väitöskirjaa koskevia ohjeita voidaan noudattaa myös licensiaatintutkimuksessa soveltuvin osin.

Licensiaatin tutkimukseksi voidaan hyväksyä myös useita yhtenäisen kokonaisuuden muodostavia tieteellisiä julkaisuja tai julkaistaviksi tarkoitettuja käsikirjoituksia ja niistä laadittu yhteenveto (vrt. osajulkaisuväitöskirja), jossa esitetään tutkimuksen tavoitteet, menetelmät ja tulokset, tai muu vastaavat tieteelliset kriteerit täyttävä työ. Julkaisuihin voi kuulua yhteisjulkaisuja, jos tutkimuksen tekijän itsenäinen osuus on niissä osoitettavissa.

Kun licensiaatin tutkimuksen käsikirjoitus on jatko-opiskelijan ja ohjaajan mielestä sisällöltään valmis ja ulkoasultaan viimeistelty, työ jätetään tarkastajien nimeämistä varten jatkokoulutustoimikunnalle.

Toimikunnalle jätetään:

- 1) Licensiaatin tutkimus kolmena kappaleena.
- 2) Tiivistelmä, jonka pituus on 1–2 sivua. Tiivistelmä toimitetaan suomeksi ja englanniksi ja mikäli tutkimuksen kieli on jokin muu, myös tutkimuksen kielellä.
- 3) Ehdotus licensiaatintutkimuksen tarkastajiksi.

Jatkokoulutustoimikunnan esityksen perusteella johtaja nimeää työlle kaksi tarkastajaa, joiden tulee antaa tutkimuksesta perusteltu kirjallinen lausunto sen jälkeen kun licensiaatintutkimus on tarkastettu licensiaattiseminaarissa. Tarkastus tulee suorittaa kahden kuukauden sisällä. Toinen tarkastaja voi olla työn ohjaaja.

Tarkastajien tulee ennen lausunnon antamista neuvotella licensiaatintutkimuksen tekijän kanssa havaitsemista mahdollisista puutteista ja korjausehdotuksista. Tarkastajien lausunnot toimitetaan yksikköön ja tutkimuksen tekijälle. Tarkastajien lausunnot käsitellään ensin jatkokoulutus-toimikunnassa ja sen jälkeen johtokunta arvostelee licensiaatintutkimuksen ja päättää siitä annettavasta arvolauseesta tarkastajien lausuntojen perusteella. Tekijällä on oikeus antaa vastineensa tarkastajan lausunnosta (Yliopistolaki 558/2009, 44 §).

Licensiaatin tutkimusta arvosteltaessa käytetään viisiportaista asteikkoa (1-5).

7. Tieteellinen jatkokoulutustoimikunta

Yksikössä on jatkokoulutustoimikunta, jonka toimikausi on sama kuin johtokunnan, eli kolme vuotta. Toimikuntaan kuuluu 9-10 varsinaista jäsentä, joista kahden tulee olla väitöskirjatutkijoita ja muilla tulee olla vähintään dosentin arvo. Jatkokoulutustoimikunta kokoontuu pääsääntöisesti kerran kuukaudessa.

Jatkokoulutustoimikunnan tehtävät:

- § tieteellisten jatkotutkintojen rakenteellinen ja sisällöllinen kehittäminen
- § tohtoriopinnoiksi aiottujen teoreettisen koulutuksen opintojaksojen sisältöjen hyväksyminen
- § jatkotutkintojen suorittamisoikeuteen liittyvät kysymykset
- § tohtoriopiskelijoiden opintosuunnitelmien seuranta- ja rekisteröintitehtävät
- § tutkintoihin sisältyvän koulutuksen valvonta

- § väitöskirjatyön tutkimussuunnitelman hyväksyminen
- § väitöskirjatyön ohjaajan/ohjaajien, seurantaryhmän sekä oppialan rekisteröinti
- § kannan ottaminen työn muotoon, laajuuteen sekä väitöskirjaksi sopivuuteen
- § esitarkastajien ehdottaminen johtokunnalle
- § väittelyluvan esittäminen esitarkastuslausuntojen perusteella
- § vastaväittäjän ja kustoksen ehdottaminen johtokunnalle
- § esitysten tekeminen väitöskirjan hyväksymisestä tai hylkäämisestä sekä väitöskirjasta annettavasta arvolauseesta
- § väittelijän oikeusturvakysymysten ja mahdollisten työn ohjaajan ja tekijän välille syntyvien erimielisyyksien käsittely
- § tohtoriopiskelijoiden rekisterimuutokset mm. koskien ohjaaja-, seurantaryhmän jäsen -, tai oppiala muutoksia

Ajan tasalla olevat jatkokoulutustoimikunnan kokousajat sekä toimikunnan puheenjohtajan ja sihteerin yhteystiedot löytyvät: <http://www.uta.fi/hes/hallinto/toimikunnat.html>

8. Rahoitus

Terveystieteiden yksikkö ottaa väitöskirjatutkijoita palkallisiin työsuhteisiin, mikäli taloudellinen tilanne sen sallii. Paikka on mahdollista saada maksimissaan 4 vuodeksi ja se on tarkoitettu päätoimiseen väitöskirjan tekemiseen.

Tieteenalayksikkö ja ohjaaja tukevat väitöskirjatutkijoita muun rahoituksen hakemisessa. Usein väitöskirjaa tehdään henkilökohtaisella apurahalla.

Lisätietoja tohtoriopintojen rahoituksesta löytyy täältä:

<http://www.uta.fi/tutkijakoulu/rahoitus/apurahat/index.html>